

Internationell kollektivavtalsreglering – särskilt om utstationering och allmängiltigförklaring

Høstseminar i Oslo den 26 oktober 2017

Erik Sinander



Vad ska vi prata om?

- Hur påverkar den internationella privaträtten den svenska modellen för kollektiv reglering av anställningsvillkor?
- Hur har utstationeringsdirektivet genomförts i Sverige?
- Vad är utstationeringsreglerna i ett internationellt privaträttsligt perspektiv?
- Är det möjligt att införa partiellt allmängiltigförklarade kollektivavtal för att fastslå minimivillkor enligt artikel 3?
- Spelar det någon roll för lagstiftare hur lagen tillämpas i utländsk domstol?



Internationell privaträtt och arbetsrätt

- 1. Vilken eller vilka domstolar är behöriga att ta upp en tvist med internationella anknytningar (behörighetsfrågan)?
- 2. Vilken lag är tillämplig i en tvist med internationella anknytningar (lagvalsfrågan)?
- 3. Hur ska den utpekade lagen tillämpas?
- 4. I vilken utsträckning kan en utländsk dom om en arbetsrättslig fråga erkännas eller verkställas i Sverige och vice versa (verkställighetsfrågan)?

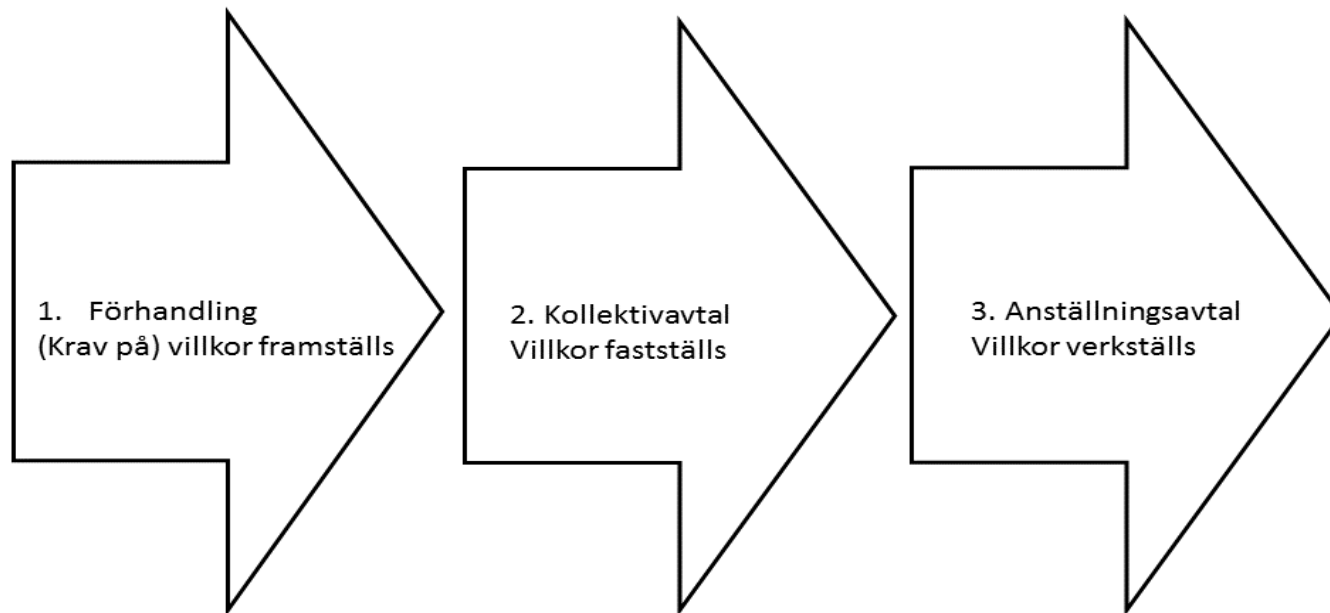


Internationell beslutsharmoni

- En tvist ska få samma utgång oavsett i vilket lands domstolar saken kommer upp till prövning.



Kollektivavtalsreglering i tre steg



Hur påverkas den svenska modellen för kollektivavtalsreglering av den internationella privaträtten?



Allmänt
om den
svenska
modellen
(kap. 2)

	Behörighet (del II)	Lagval (del III)	Begränsningar av den tillämpliga lagen (del IV)	Utländska avgöranden (del V)
Allmänt	Kap. 3	Kap. 8	Kap. 13	Kap. 14
Stridsåtgärder	Kap. 4	Kap. 9		
Kollektivavtal	Kap. 5	Kap. 10		
Anställningsavtal	Kap. 6	Kap. 11		
Delslutsatser	Kap. 7	Kap. 12		

Slutsatser och analys
(kap. 15)

De lege ferenda?
(kap. 15)

De viktigaste regelverken (i Sverige)

Behörighet

Bryssel I-förordningen

Luganokonventionen (det viktigaste regelverket i Norge)

LSF + New Yorkkonventionen

(När BIF och LK ej tillämpliga – ”svenskt rättsskipningsintresse”)

Lagval

Rom I-förordningen (analogt tillämplig i Norge)

Rom II-förordningen

Erkännande och verkställighet

Se behörighetsregelverken + UB



När aktualiseras problematiken?

Stridsåtgärder

Stridsåtgärder mot utländska rättssubjekt i Sverige (utstationeringar, utländska fartyg/flyg, internationella sympatiåtgärder).

Kollektivavtal

Svenska parter reglerar anställningsvillkor utomlands eller i Sverige med utländsk part (t.ex. utstationeringar). Internationella ramavtal.

Anställningsavtal

Arbete i flera länder, arbete i annat land än där man bor m.m.



Avhandlingens slutsatser

- Ändamålskonflikt (s. 312 ff.)
 - Kollektivism vs. individualism
 - Nationell arbetsrätt undergräver beslutsharmonin
 - Den internationella privaträtten saknar förmåga att ta hänsyn till ett rättssystemets helhet

Vissa internationellt privaträttsliga begränsningar av kollektivavtalsrätten kan "kringgås" (s. 317).

Det finns anledning att överväga ändringar i internationell privaträtt och i svensk rätt.



Hur har utstationeringsdirektivet genomförts i Sverige? (s. 178 ff. och s. 284 ff)

Före Laval: Minimilön fastställdes genom kollektivavtal

Laval: Det som påstods vara minimilön i kollektivavtal var inte minimilön (Laval C-341/05 p. 101 ff.) (= hindret mot den fria rörligheten kunde inte berättigas)

2010 års lex Laval: Bevisregeln. Sv ATO fick inte vidta stridsåtgärder om AG visade att utstationerade AT hade villkor som i allt väsentligt var minst lika förmånliga som sv. Kollektivavtal.

2017 års lex Laval-reform: Bort med bevisregeln. Sv. ATO får alltid vidta stridsåtgärder men bara för att uppnå *utstationeringskollektivavtal*



Hur fastställer man tillämplig lag för en utstationerad arbetstagare?

1. Finns det en tillämplig lagvalsregel för problemet i fråga?
2. Vilket lands lag utpekar lagvalsregeln?
3. Hur ska den utpekade lagen tillämpas?
4. Finns det internationellt tvingande regler som kräver tillämpning?



Kollektivavtalets dubbla konstruktion

Artikel 12 i Rom I-förordningen. Den tillämpliga lagen gäller i det **specifika rättsförhållandet**.

⇒ Nödvändigt att skilja på kollektivavtalets normerande verkan för anställningsavtal och förpliktelserna som uppstår mellan kollektivavtalsparterna.



Lagval och anställningsavtal (artikel 8 i Rom I)

1. Ett individuellt anställningsavtal ska underkastas den lag som parterna valt i enlighet med artikel 3. Ett sådant lagval får dock inte medföra att den anställda berövas det skydd som tillförsäkras den anställda genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som, om inget lagval gjorts, skulle ha varit tillämplig enligt punkterna 2, 3 och 4 i denna artikel.

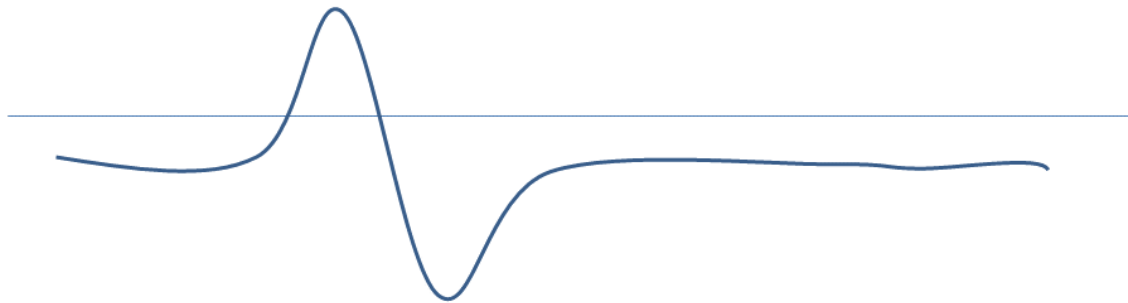
2. När parterna inte har valt en lag som ska vara tillämplig på det individuella anställningsavtalet, ska avtalet vara underkastat lagen i det land där eller, om detta saknas, från vilket den anställda **vid fullgörande av avtalet vanligtvis utför sitt arbete**. Det land där arbetet vanligen utförs ska inte anses ha ändrats när arbetstagaren tillfälligtvis utför sitt arbete i ett annat land.

3. Om den lag som ska tillämpas inte kan fastställas enligt punkt 2, ska avtalet vara underkastat lagen i det land där det företag som har anställt arbetstagaren är beläget.

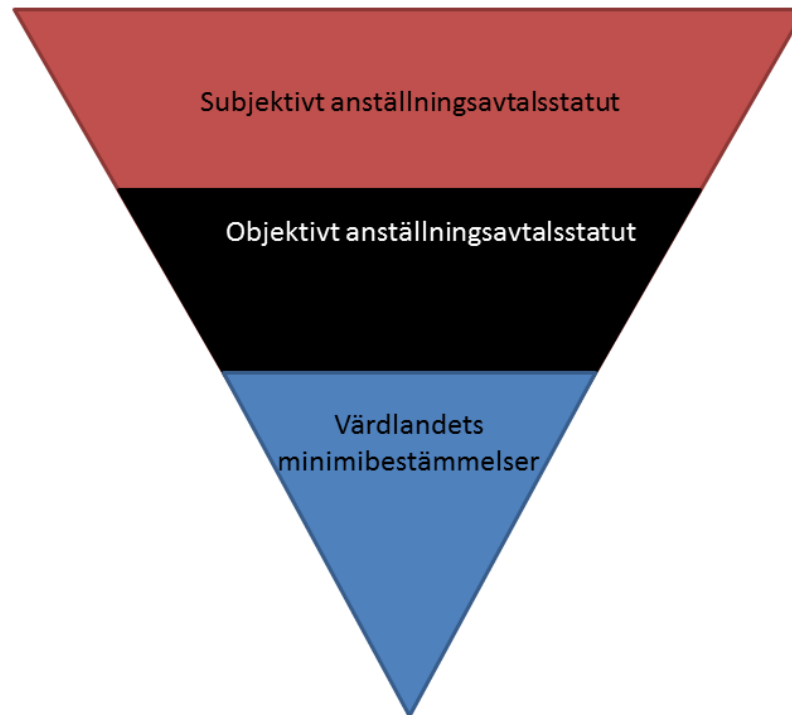
4. **Om det framgår av de samlade omständigheterna att avtalet har närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkterna 2 eller 3, ska lagen i detta andra land tillämpas.**



Det objektiva lagvalets genomsnitt



Vad betyder lagvalsreglerna för utstationerade arbetstagare?



Utstationeringsdirektivets hårda kärna är ett slags ”internationellt tvingande regler”

- Se artikel 3 i utstationeringsdirektivet
- Jfr. artikel 9 i Rom I-förordningen

Svenska kollektivavtal kan aldrig utgöra internationellt tvingande regler. (Se Laval C-341/05 p. 84)

Men vad är utstationeringskollektivavtal?

5 c § utstationeringslagen – internationellt tvingande, men bara om AG är bunden.

Reglerna som omgärdar den svenska modellen är dock internationellt tvingande (7 § utstationeringslagen)



Artikel 9 i Rom I-förordningen

1. Internationellt tvingande regler är regler som ett land anser vara så avgörande för att skydda allmänintressen, t.ex. sin politiska, sociala och ekonomiska struktur, att landet kräver att de tillämpas vid alla situationer inom dess tillämpningsområde, oavsett vilken lag som annars ska tillämpas på avtalet enligt denna förordning.
2. Bestämmelserna i denna förordning ska inte begränsa tillämpningen av internationellt tvingande regler i domstolslandet.
3. De internationellt tvingande reglerna i lagen i det land där de förpliktelser som har sin grund i avtalet ska utföras eller har utförts kan tillerkännas verkan om dessa internationellt tvingande regler gör att avtalet blir olagligt att genomföra. Vid bedömningen av om sådana regler ska tillerkännas verkan ska hänsyn tas till deras art och syfte liksom till följderna av att de tillämpas eller inte tillämpas.

Begränsningar av den tillämpliga lagen (1 / 2)

Hur ska utländsk rätt tillämpas?

Påverkan av domstolslandets lag (ej materiell rätt)

Lex fori regit processum

Renvoi

Påverkan av materiell rätt i domstolslandet

Ordre public

Internationellt tvingande regler

Påverkan av materiell rätt i tredjeland

Internationellt tvingande regler



Begränsningar av den tillämpliga lagen (2 / 2)

På ett känsligt rättsområde riskerar den internationella beslutsharmonin att förfelas.

Försiktig tillämpning av förfelände regler i domstolslandets materiella rätt.

Försöka att anpassa domstolslandets processrätt m.m. i enlighet med tanken om internationell beslutsharmoni.



Allmängiltigförklaring av kollektivavtal i utstationeringssituationer?

- I ett internationellt privaträttsligt perspektiv är det av avgörande betydelse om anställningsvillkor är fastställda i lag eller privaträttsliga avtal.
- Tankeövning: Hur behandlas frågan om minimilön i utländsk domstol beroende på om den är fastställd i civilrättsligt kollektivavtal eller i internationellt tvingande regel?
- Artikel 3 p. 8 i utstationeringsdirektivet bör tolkas som att den ger möjlighet för svenska kollektivavtal att partiellt allmängiltigförklaras i utstationeringssituationer.
(s. 284 ff. i min avh.)



Finns det gränser för vilka internationellt tvingande regler som får uppställas?

Varje regel som ska åberopas som internationellt tvingande i ett fall där EU-rätten är tillämplig måste uppfylla kraven i Gebhard-testet.

Hinder kan godtas om:

1. Icke-diskriminerande
2. Motiverad med hänsyn till ett trängande allmänintresse
3. Ändamålsenlig
4. Proportionerlig i den betydelsen att åtgärden inte går längre än vad som är nödvändigt

